

ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС В УМОВАХ ВІЙНИ

Громадяни України зараз перебувають у дуже непростих та непередбачуваних умовах. Відповідно зростає і кількість стресових ситуацій. Вони вимагають швидкого опанування ситуації та підвищення здатності протистояти негативним впливам без шкоди для фізичного, так психічного здоров'я.

Сучасна психологічна наука має приділяти увагу вивченню особливостей формування стресостійкості фахівців, діяльність яких безпосередньо пов'язана із виконанням службових обов'язків у надзвичайних ситуаціях. Зокрема, це стосується і професійної діяльності співробітників ДСНС України, оскільки вони майже щодня працюють в емоційно-напружених ситуаціях. Сучасні реалії вимагають поглибленого дослідження специфіки стійкості до стресу офіцерів пожежної безпеки та формування необхідних особистісних якостей.

Актуальність проблеми зумовила виникнення наукового інтересу до теми створення особливих психологічних умов навчання, що сприятимуть формуванню стресостійкості майбутніх фахівців ДСНС.

Серед дослідників, які системно та ґрунтовно вивчають проблеми психологічного забезпечення діяльності фахівців екстремального профілю варто зазначити таких як В. Барко, І. Ващенко, О. Тимченко, В. Медведєв, В. Крайнюк, С. Миронець, В. Корольчук, І. Приходько, О. Сафін, В. Осьодло та інші. М. Корольчук, В. Крайнюк, В. Розов зосереджують увагу на дослідженні психологічних чинників формування стресостійкості у фахівців, які займаються професійною діяльністю, безпосередньо пов'язаною з екстремальними умовами. Н. Водоп'янова, О. Реан встановили специфіку формування стресостійкості в професіях, що вимагають безпосереднього контакту з іншими людьми. Ю. Завгородня, Д. Горбенко, О. Грідчина, О. Коляда, О. Стрельник, Т. Швець вивчають стресостійкість особистості в екстремальних умовах праці.

Стресостійкість характеризується як важлива риса особистості майбутніх фахівців ДСНС. А отже, одним з головних завдань вищого навчального закладу є формування зазначеної риси, що в майбутньому дасть змогу ефективно виконувати роботу в емоційно-напружених ситуаціях.

Також, стресостійкість визначається як структурно-функціональна, динамічна, інтегративна властивість особистості, що є результатом трансактного процесу зіткнення індивіда зі стресогенним фактором, що включає процес саморегуляції, когнітивну репрезентацію, об'єктивну характеристику ситуації та вимоги до особистості.

Процес формування та розвитку стресостійкості майбутніх фахівців ДСНС починається під час навчання. Особливості освітнього середовища закладу вищої освіти адаптують курсантів до специфічних умов навчання, які забезпечують інтенсивну та різнопланову підготовку до виконання майбутніх професійних обов'язків.

Для успішного виконання своїх службових обов'язків майбутні фахівці ДСНС повинні не тільки оволодіти конкретними професійними знаннями, вміннями, навичками та здатністю швидко і точно їх застосовувати, але й бути постійно зосередженими, мобілізованими, пильними, гранично сконцентрованими, швидко

мислити, реагувати на перебіг подій і, водночас, усвідомлювати правильність прийнятих рішень, мати впевненість в успішності своїх дій. Також варто зауважити на значущості сформованої емоційно-вольової стійкості та актуалізації свого інтелектуального й особистісного потенціалу під час прийняття рішень і безпосередньої діяльності в екстремальних ситуаціях.

Специфіка підготовки здобувачів вищої освіти майбутніх фахівців ДСНС України має ряд своїх особливостей: регулювання відносин у колективі навчального закладу, що передбачає підкорення, чітку субординацію та регламентовані правила поведінки і спілкування; наявність форми; ізоляваність курсантів від соціуму та обмеження в спілкуванні з близькими людьми (родина, друзі); проживання в умовах казарми, що передбачає спільне відвідування навчальних занять та проходження практичної професійної підготовки, ведення суміжного побуту, господарської діяльності та організації дозвілля; жорстка регламентація розпорядку дня; значні фізичні навантаження; суміщення учбової діяльності з виконанням службових обов'язків; перевага групових форм діяльності.

Проведений психолого-педагогічний аналіз системи підготовки курсантів ДСНС України свідчить про поступове зростання складності навчального матеріалу, обсягу фізичних та інтелектуальних навантажень, підвищення рівня відповідальності, що покладається на курсантів, та їх практичних навичок.

Таким чином, можемо виявити поступовий та наскрізний характер формування особистісних та професійних компетентностей майбутнього фахівця служби ДСНС.

Освітній процес характеризується інтеграцією теорії та практики. Варто відмітити важливість такої складової навчального процесу, як проходження практики, що є обов'язковим на кожному курсі навчання. Навчальна практика курсантів у підрозділах ДСНС є необхідною складовою частиною процесу підготовки майбутніх фахівців, метою якої є здобуття практичних навичок та вмінь та підготовка до самостійного виконання майбутніх професійних обов'язків.

Також під час підготовки значна увага приділяється підвищенню стресостійкості та психологічній підготовці майбутніх фахівців ДСНС під час здобуття вищої професійної освіти шляхом запровадження відповідних психолого-педагогічних технологій, розробці необхідних умов та методів в практику навчального процесу. Доцільною є розробка і впровадження комплексних програм та окремих тренінгів, з метою профілактики стресу, підвищення стресостійкості, розвитку вольового самоконтролю та формування інших необхідних психологічних якостей.

Таким чином, завдяки сформованості стресостійкості майбутні фахівці екстремальних професій зможуть в майбутньому ефективно виконувати свою роботу. Вектором нашим майбутніх досліджень визначаємо вивчення особливостей покращення ефективності психологічної підготовки майбутніх фахівців ДСНС України під час їх навчання в закладі вищої освіти.

Література

1. Вишньовський В.В., Чайківський А.М. Стресостійкість як риса особистості професіонала ДСНС. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 241-246.)

2. Козяр М.М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2005. 37 с.
3. Козяр М., Литвин А. Теоретичні засади формування готовності фахівців цивільного захисту до діяльності в екстремальних ситуаціях. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. № 1. С. 85-98.
4. Крайнюк В. М. Аналіз зумовленості стресостійкості її первинними характеристиками / за ред. акад. С. Д. Максименка. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Логос, 2007. Т.7, № 10. С. 178-183.
5. Назаров О.О., Сенько А.П. Стресостійкість та її особливості у працівників ДСНС в умовах воєнного стану. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Науковий журнал НУЦЗ України, 2023. №2(6). С. 43-50.